

Aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
T. van Ark

Utrecht, 11 juli 2019

Mevrouw de staatssecretaris,

Graag willen onderstaande organisaties gebruik van de [internetconsultatie over de wijziging van de Participatiewet i.v.m. uitsluiten fraudevorderingen bij vermogenstoets](#).

Allereerst wil ik opmerken dat het voor ons vanzelf spreekt dat vermogensfraude moet worden opgespoord en vervolgd. De bijstand die ons land kent is een groot goed en burgers moeten ervan verzekerd zijn dat daar geen misbruik van kan worden gemaakt.

Het ons inziens evenwel onrechtvaardig en hardvochtig om ouderen met een AOW-tekort, die een beroep doen op de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO) en in hun geboorteland alleen een huisje van beperkte waarde hebben om de vakantie door te brengen, te behandelen en te vervolgen als fraudeurs.

Turkse ouderen zijn doorgaans afkomstig uit een dorp in Anatolië en Marokkaanse ouderen uit het RIF-gebied. In die dorpen is geen hotel of pensionnetje waar men een kamer kan huren. Evenmin kan men er tijdelijk een vakantiebungalow betrekken. Het bezit van een eigen huisje is de enige mogelijkheid om daar te verblijven. Als men ouderen dat huisje afneemt, betekent in feite het doorsnijden van de banden met het dorp en de oude bekenden die daar leven.

Ouderen leven in een krimpende wereld. Door taalregressie gaat een belangrijk deel van de woordenschat van de taal die zij op latere leeftijd hebben geleerd verloren en daarmee de sociale contacten. Veel ouderen zoeken hun omgeving en vrienden uit hun jeugd op. De mogelijkheid om nu en dan een paar maanden in het herkomstland te verblijven is voor hun gezondheid en welzijn van grote betekenis. Een levensavond te midden van familie en jeugdvrienden in het gebied waar men vandaan komt, is gedurende het hele leven het wenkend perspectief geweest. Nu men de leeftijd heeft bereikt waarop dat verlangen zou kunnen worden gerealiseerd, zijn er in Nederland gewortelde kinderen en kleinkinderen, waardoor definitieve terugkeer niet mogelijk is. Wat deze ouderen doen is wel aangeduid als 'pendelen'. Zij leven een deel van het jaar in Nederland en een deel in hun herkomstland.

Bij de dorpen waar de voormalige gastarbeiders vandaag komen liggen de graven van hun dierbaren. Jaarlijks gaan duizenden Turken en Marokkanen naar de plaatsen waar hun ouders/voorouders begraven liggen. Het vormt een belangrijke morele verplichting die graven te bezoeken en te onderhouden. Het doorsnijden van de banden met het dorp betekent tevens dat men niet meer aan die verplichting kan voldoen.

Aanhouden van het huisje in het land van herkomst – vaak al generaties lang familiebezit – betekent dat men in Nederland moet leven van een inkomen ver onder de armoedegrens. Gebruik maken van de AIO betekent het doorsnijden van de banden met het gebied waar men vandaan komt. Ons inziens is het niet behoorlijk om als overheid de burger voor het dilemma te plaatsen van armoede in Nederland of het opgeven van de mogelijkheid om te verblijven in het geboorteland. Daarbij brengen wij u graag de opmerkingen in herinnering die op 3 juni jongstleden zijn gemaakt tijdens de hoorzitting over armoede onder ouderen in de Tweede Kamer.

In de dorpen waarover wij spreken is geen woningmarkt voor huisjes die voor tijdelijke bewoning zijn bedoeld. Het gaat in de regel om dorpen waar vele huizen leeg staan, omdat de bewoners naar de stad of naar Europa zijn vertrokken. Het zijn huisjes waarvan de taxatieprijs niet opweegt tegen de grote emotionele waarde voor de familie.

Het is de keuze van uw beleidsvoorganger geweest om een oplossing te vinden voor het AOW-tekort via een uitkering die onder het regime van de bijstand valt. Van meet af aan was duidelijk dat de bijstand ongeschikt is als oudedagsvoorziening. De Sociale Verzekeringsbank heeft zich grote moeite getroost om zoveel mogelijk ouderen ertoe over te halen van de AIO gebruik te maken. Daarbij ging men zover dat er voorlichters langs Turkse kappers werden gestuurd om ouderen van het bestaan van de AIO op de hoogte te brengen. Natuurlijk is dat gebeurd met de beste bedoelingen, maar dat het gevolg van de aanvraag van een uitkering zou zijn dat men zijn huisje in het geboorteland kwijtraakt is niet altijd goed overgekomen.

Wij pleiten derhalve voor een vrijlating voor een huisje dat bestemd is voor eigen bewoning van AIO-gerechtigden in het land waar zij zijn geboren.

Voor de hoogte van de vrijlating zou kunnen worden gedacht aan de overwaarde van een woning waarvoor bijstandsgerechtigden van de gemeente een krediethypotheek kunnen krijgen (€ 51.600). Die hoogte is alleszins redelijk als we de situatie van de eigenaar van een woning in Nederland spiegelen aan de situatie van een in Turkije of Marokko geboren huurder. Een Nederlander met een AIO - die zijn er ook - hoeft zijn eigen huis in Rotterdam tot een waarde van € 51.600 niet op te eten en kan als hij zuinig leeft zonder bezwaar drie maanden overwinteren in een appartementje in Antalya (vanaf € 10,- per nacht). Een Turkse of Marokkaanse oudere met een AIO die een huurhuis in Rotterdam bewoont kan niet pendelen tussen die woning en zijn geboortedorp - want daar kun je geen appartement huren - en een koophuis mag hij daar niet hebben, althans niet onder de voorwaarden van de gemeentelijke krediethypotheek.

Ons voorstel is voor de Nederlandse staat in financieel opzicht voordelig. Naar onze schatting zijn opbrengsten van de nieuwe systematiek van fraudebestrijding die uw wetsvoorstel behelst geringer dan de besparingen die kunnen worden ingeboekt als ouderen gedurende een deel van het jaar niet in Nederland een beroep doen op gezondheidszorg, ouderenzorg, enz., en dan rekenen we de kosten van opsporing en vervolging niet mee, evenmin als de maatschappelijke gevolgen van het aanmerken van een grote categorie uitkeringsgerechtigden boven de pensioengerechtigde leeftijd als potentiële fraudeverdachten. Of de kosten ten gevolge van de armoede en stress die deze *pensioengerechtigde* (!) ouderen jarenlang dag in dag uit ervaren omdat zij geen gebruik maken van de AIO en zich weer vertalen in slechtere gezondheid, niet aan het maatschappelijk leven kunnen deelnemen en isolement met alle gevolgen van dien.

Ons voorstel zal daarenboven bijdragen aan het verkleinen van het ondergebruik van de AIO (nu tussen de 25-33%) en bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van het kabinet zoals verwoord in het Pact voor de Ouderenzorg c.q. het manifest Waardig Ouder Worden.

Het is onze overtuiging dat ons voorstel dan ook substantieel zal bijdragen aan het verminderen van de armoede onder oudere migranten, meer zelfs dan veel van de tot nu toe ingezette maatregelen, die uiteindelijk de migrantenouderen waarvoor ze zijn bedoeld niet of nauwelijks ten goede komen.

Wij verklaren ons graag bereid om de hierboven genoemde argumenten in een nader gesprek toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

Zeki Baran
(voorzitter IOT)

Bouchaib Saadane
(namens het NOOM en SMN)